

Asia: VN/34680/2022

Lausuntopyyntö Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit alatyöryhmän 1. Rikollisuus ja rikosasioiden käsittely sekä rangaistukset ja niiden täytäntöönpano ehdotuksista

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa oikeuslaitostyöryhmän alatyöryhmien alustavista toimenpide-ehdotuksista. Helsingin poliisilaitos lausuu toimenpide-ehdotuksesta, jossa ehdotetaan esitutinnan tutkinnanjohtajuuden siirtämistä poliisilta syyttäjälle muissa kuin yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa rikosasioissa.

Helsingin poliisilaitos yhtyy Poliisihallituksen näkemykseen siitä, että valmistelussa olisi ollut syytä kuulla poliisiviranomaisia. Poliisi ja syyttäjäviranomainen tekevät tiivistä yhteistyötä rikosasioiden esitutkintaprosessissa. Työryhmä on päätenyt ehdottamaan poliisiin yhden keskeisimmän tehtävän ja useiden toimivaltuuksien poisottamista ja siirtämistä toiselle viranomaiselle poliisia kuulematta.

Helsingin poliisilaitos vastustaa esitettyä toimenpide-ehdotusta. Esitystä on perusteltu muun muassa sillä, että laatutavoitteita edellyttävä esitutkintayhteistyö ei toteudu lain edellyttämässä laajuudessa syyttäjän resurssien takia. Helsingin poliisilaitoksen näkemyksen mukaan syyttäjälaitoksen resurssipulaa ei ratkaista sillä, että syyttäjille siirretään merkittävästi lisää tehtäviä.

Muistiossa ei ole esitetty konkreettisia perusteluita sille, miten muutos parantaisi asianosaisten oikeusturvaa tai nopeuttaisi rikosprosessia. Nykyinen esitutkintayhteistyö ja sitä koskevat säännökset mahdollistavat jo nyt syyttäjän riittävän osallistumisen oikeudellisesta haastavien kysymysten pohdintaan. Poliisilla on tietyistä asioista ilmoitusvelvollisuus syyttäjälle, eikä sen noudattamisessa ole ilmennyt puutteita. Lisäksi syyttäjä voi nykyisenkin lain puitteissa antaa määrärahan esitutkinnan suorittamisesta, rajoittaa esitutkintaa ja määrätä lisätutkinnan suoritettavaksi. Tutkinnanjohtajuuden siirtäminen toiselle viranomaiselle todennäköisesti päinvastoin lisäsi viivettä päätöksenteossa ja operatiivisessa toiminnassa, mikä vaarantaisi asian selvittämistä, asianosaisten oikeusturvaa ja pitkittäisi prosessia sekä kuormittaisi tarpeettomasti toista viranomaista.

Muistioissa esitetään väite, että monikaan esitutkinta ei nykytilanteessa ole syyttäjälle siirrettävissä valmis syyteharkinnan suorittamiseksi ja pääkäsittelyn toteuttamiseksi, vaan asioita on lähetettävä lisätutkintaan. Muistioissa ei tuoda esille tarkkoja lukumääriä eikä sitä, mihin tilastoihin tai tosiasioihin väite perustuu. Poliisilaitoksen käsityksen mukaan lisätutkintapyyntö koskevat valtaosin verraten rajattuja, yksinkertaisia ja nopeasti suoritettavia toimenpiteitä. Esimerkiksi Helsingin poliisilaitos siirsi vuonna 2023 syyteharkintaan 17.300 rikosasiaa. Poliisiasiain tietojärjestelmän mukaan samaan aikaan Helsingin poliisilaitokseen kirjattiin yhteensä 585 syyttäjän tekemää lisätutkintapyyntöä. Merkittävä osa lisätutkintapyyntöistä on tehty yksinkertaisissa ja tavanomaisissa rikosasioissa, joita ei toimenpide-ehdotuksen mukaisesti oltaisi siirtämässä syyttäjän tutkinnanjohtoon. Uudistuksen perustelu lisätutkintapyyntöjen määrällä on siten poliisilaitoksen käsityksen mukaan harhaanjohtava.

Suomessa erityisesti vakavimpien rikosten selvitystaso on kansainvälisesti vertaillen korkea ja rikoksia selvitetään resurssitehokkaasti verrattuna sellaisiin valtioihin, joissa on käytössä syyttäjän- tai tutkintatuomarin johtama esitutkintaprosessi. Esimerkkinä voidaan mainita Ruotsi, jossa katujengien yleisillä paikoilla tekemien henkirikosten selvitystaso on ollut heikoimmillaan keskimäärin jopa alle 15%. Tämän lisäksi Suomen kansallinen järjestelmä varmistaa kansainvälisesti vertailluna erinomaisesti oikeusturvan sekä rikosprosessin läpinäkyvyyden, koska esitutkinnasta, syyteharkinnasta ja tuomioistuinkäsittelystä vastaavat toisistaan riippumattomat viranomaiset.

Helsingin poliisilaitoksen arvion mukaan tutkinnanjohtajuuden siirto poliisiviranomaiselta syyttäjälle ei tulisi nopeuttamaan esitutkinnan läpivirtausta. Esitutkintapakko velvoittaa esitutkintaviranomaista saattamaan päätökseen kaikki sille ilmoitetut rikosasiat. Esitutkintaprosessin läpivirtausaikaa voitaisiin nopeuttaa ja järkevöittää huomattavasti tehokkaammin esimerkiksi esitutkintapakosta luopumalla ja säätämällä esitutkintaviranomaiselle mahdollisuuksia käsitellä yksinkertaisia ja tavanomaisia rikosasioita nykyistä kevyemmässä menettelyssä. Rikosprosessin tehokkuuden kannalta eräs keskeisistä haasteista on vastaajan poissaolo ilman laillista estettä, joka voi estää asian ratkaisemisen, vaikka muut asianosaiset ovat läsnä. Tämän vuoksi on perusteltua selvittää mahdollisuuksia laajentaa niiden rikosasioiden alaa, joissa asia voidaan käsitellä ja ratkaista vastaajan poissaolosta huolimatta, jos hänet on haastettu ratkaisun uhalla istuntoon. Tämä vähentäisi merkittävästi vastaajan pakoilusta tai poisjäämisestä rikosprosessille aiheutuvia haittoja sekä kustannuksia.

Poliisipäällikkö

Poliisikomentaja Jari Liukku

Rikostarkastaja Jari Koski

2. Kommentit alatyöryhmän 2. Siviiliasioiden käsittely, sovittelu ja vaihtoehtoiset riidanratkaisukeinot ehdotuksista

-

3. Kommentit alatyöryhmän 3. Hallinto-oikeudelliset asiat ja erityistuomioistuinasiat ehdotuksista

-

4. Kommentit alatyöryhmän 4. Oikeudellinen neuvonta ja avustaminen ehdotuksista

-

5. Kommentit alatyöryhmän 5. Täytäntöönpano ja Ulosottolaitoksen toiminta ehdotuksista

-

6. Kommentit alatyöryhmän 6. Hallinto-, henkilöstö- ja koulutusasiat ehdotuksista

-

7. Muita huomioita Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

-

Koski Jari
Helsingin poliisilaitos